

FORUM

De Jure

BIULETYN
PODSUMOWUJĄCY
KONFERENCJĘ
PRAWNICZĄ
FORUM: DE JURE 2021

PRAWO KONSTYTUCYJNE, PRAWO PRACY I LEGALIZACJA POBYTU W KONTEKŚCIE MIGRACJI CUDZOZIEMCÓW DO POLSKI

SPIS TREŚCI

1. Słowno wstępne.....	3
2. Partnerzy ForUM: DE JURE!, podziękowania.....	4
3. O ForUM: DE JURE!.....	5

ARTYKUŁY

4. Czy polska Konstytucja potrzebna jest cudzoziemcom?.....	6
5. Waga prawa konstytucyjnego i praw podstawowych, ich znaczenie dla migrantów.....	11
6. Sytuacja migrantów na polskim rynku pracy – diagnoza i rekomendacje.....	15
7. Ochrona praw cudzoziemców w kontekście ich zatrudnienia.....	19
8. Wybrane aspekty funkcjonowania prawa migracyjnego.....	23
9. Podsumowanie.....	27

Wydawca:

Fundacja Ukraina,
ul. Ruska 46A/201,
Wrocław, 50-079
www.fundacjaукраина.eu
www.fb.com/fundacja.украина/

Redakcja i korekta językowa:

Zuzanna Mazur

Opracowanie graficzne i
łamanie: Olena Astakhova

Copywriting:

Daria Denysenko

Korekta merytoryczna:

Bartłomiej Potocki

Jako Prezes Fundacji Ukraina jednym z priorytetów działalności naszej organizacji wyodrębniam tworzenie i wspieranie społecznie wartościowych inicjatyw, które zmierzają do wypracowania otwartej polityki międzykulturowej na Dolnym Śląsku oraz promowania poszanowania praw wszystkich kategorii ludności zamieszkującej na tym terytorium.

Wynikiem poparcia takich inicjatyw oraz dążeń Fundacji do tego, aby pozostać aktywnym uczestnikiem dialogu w sprawie procesów migracyjnych, jest stworzenie

platformy współpracy różnych sektorów na rzecz integracji migrantów oraz zrównoważonego rozwoju społeczeństwa wielokulturowego - konferencji ForUM, która od 2017 roku odbywa się corocznie we Wrocławiu i skupia się na istotnych zagadnieniach z obszaru integracji, adaptacji i pobytu cudzoziemców w Polsce.

W 2021 roku wydarzenie ForUM: DE JURE! miało charakter konferencji prawniczej poruszającej najważniejsze kwestie związane z konstytucyjnymi prawami człowieka, prawem pracy oraz legalizacją pobytu cudzoziemców w Polsce.

Zaprosiliśmy przedstawicieli sfery biznesu, prawa, organizacji pozarządowych oraz wrocławian i samych migrantów, by wymienić się opiniami na temat powszechnie występujących problemów dotyczących legalizacji pracy i pobytu, zatrudnienia i przestrzegania praw cudzoziemców.

W niniejszym Biuletynie przekazujemy do Państwa dyspozycji podsumowanie naszej wspólnej pracy z ForUM: DE JURE!. Wierzymy, iż przedstawione spostrzeżenia będą przydatne przy tworzeniu następnych opracowań dotyczących analizy sytuacji migrantów na Dolnym Śląsku, a nawet w całej Polsce.

Artem Zozulia

Prezes zarządu Fundacji
Ukraina

PARTNERZY FORUM: DE JURE

PODZIĘKOWANIA

Fundacja Ukraina wyraża podziękowania wszystkim osobom i organizacjom, które przyczyniły się do stworzenia tegorocznej odsłony ForUM oraz Biuletynu podsumowującego. Szczególne wyrazy wdzięczności składamy uczestnikom paneli dyskusyjnych, Pani Katarzynie Sobańskiej-Laskowskiej (Pełnomocnik Terenowy RPO we Wrocławiu), Panu Bartłomiejowi Potockiemu (prawnik, kierownik Instytutu Praw Migrantów), Panu Danielowi Witko (adwokat, przedstawiciel Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka), Panu Piotrowi Szumlewiczowi (przewodniczący Związku Zawodowego Związkowa Alternatywa), Pani Julii Marciniak (koordynatorka sektora turystyczno-gastronomicznego w Unite the Union), Panu Pawłowi Stachurskiemu (adwokat, specjalista w dziedzinie prawa pracy), Panu Bogdanowi Puzyniakowi (główny specjalista w wydziale spraw obywatelskich Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego), Panu Andrzejowi Domalewskiemu (prawnik, ekspert prawa migracyjnego) oraz Pani Halinie Lewickiej (ekspert ds. legalizacji pracy i pobytu cudzoziemców w Polsce) za wkład merytoryczny.

O FORUM

Fundacja Ukraina co roku organizuje spotkanie osób i środowisk zaangażowanych w proces integracji cudzoziemców pod nazwą "ForUM", które ma na celu wypracowanie sposobów rozwiązywania problemów migrantów dotyczących ich funkcjonowania w środowisku lokalnym, usprawnienia procesu legalizacji pobytu oraz zatrudnienia.

Tegoroczna odsłona "ForUM" odbyła się w dniu 18.03.2021 roku i miała charakter konferencji prawniczej w trybie online. W wydarzeniu wzięło udział 8 zaproszonych ekspertów oraz ponad 200 słuchaczy.

ForUM: DE JURE! składało się z trzech paneli dyskusyjnych, w których uczestniczyli prawnicy, naukowcy, przedstawiciele instytucji publicznych oraz reprezentanci środowisk migranckich.

Pierwszy panel dotyczył prawa konstytucyjnego. W trakcie dyskusji ekspertów zostały podjęte zagadnienia dotyczące wagi prawa konstytucyjnego i praw podstawowych człowieka, ich znaczenia dla migrantów oraz pozycji państwa polskiego wobec edukacji prawnej i potrzeby edukacji cudzoziemców w tym zakresie.

Następna debata skupiła się wokół kwestii prawa pracy. W trakcie omawiania tego aspektu została poruszona problematyka dotycząca pracy przymusowej, łamania praw pracowniczych cudzoziemców oraz istniejących modeli ochrony praw pracowników zagranicznych.

Konferencję zamykał panel podejmujący zagadnienie prawa migracyjnego, gdzie zaproszeni prelegenci dyskutowali na temat zaangażowania państwa pochodzenia i państwa przyjmującego w proces zapewniania bezpieczeństwa imigrantowi. Ponadto debatowano nad kwestią wpływu długości procedury legalizacji pobytu na sytuację migracyjną.

Podczas wydarzenia uczestnicy mieli możliwość zabrania głosu i uzupełnienia powstałej dyskusji o swoje uwagi w sekcji czatu grupowego oraz w trakcie działania grupowych pokoi dyskusyjnych między panelami. W ten sposób udało się skupić na realnie istniejących problemach dotyczących funkcjonowania cudzoziemców w środowisku lokalnym oraz wypracować rekomendacje, które mogą poprawić sytuację migrantów.

Zapraszamy do lektury Biuletynu podsumowującego konferencję ForUM: DE JURE!

Katarzyna Sobańska-Laskowska
Pełnomocnik Terenowy RPO we Wrocławiu

Czy polska Konstytucja potrzebna jest cudzoziemcom?

Art. 37 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowi, że “kto znajduje się pod władzą Rzeczypospolitej Polskiej korzysta z wolności i praw zapewnionych w Konstytucji”. Ewentualne wyjątki odnoszące się do cudzoziemców określa ustawa. Oznacza to, że co do zasady wszystkie prawa i wolności, które są określone w rozdziale II Konstytucji, przysługują również cudzoziemcom.

Przytoczony przepis wydaje się dość jasny, a jednak w praktyce rodzi wiele wątpliwości. Powstaje zatem pytanie, w jaki sposób można rozwiązać te obawy? Niewątpliwie jedyną drogą do pogłębienia wiedzy o obowiązującym stanie prawnym jest edukacja prawna.

Z moich doświadczeń jako radczyni prawnej, która bierze udział w akcji edukacyjnej dla młodzieży szkolnej organizowanej przez Krajową Izbę Radców Prawnych pod nazwą “Akademia Wiedzy o Prawie”, wynika, że ogólnie w społeczeństwie, niezależnie od obywatelstwa, pochodzenia czy wykształcenia jego członków, stan świadomości prawnej jest niski. Należy przy tym podkreślić, że w dużej mierze takiej sytuacji sprzyja niski poziom legislacji i bardzo skomplikowany stan prawny. Wystarczy spojrzeć na ustawy podatkowe, w których spotykamy wielostopniowe odwołania do kolejnych artykułów. Powoduje to ogromne komplikacje w prawidłowym odtwarzaniu norm prawnych, czyli mówiąc prościej – w ustalaniu jak podatek powinien się zachować, aby prawidłowo rozliczyć swoje podatki.

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. nr 78, poz. 483), art. 37.

Edukacja prawna drogą do ułatwienia pobytu migrantów

Niewątpliwie edukacja prawna przyczynia się do poszerzenia wiadomości niezbędnych w życiu codziennym, np. tego, jak domagać się przyspieszenia przedłużających się postępowań administracyjnych, jak odwołać się od niekorzystnej decyzji administracyjnej, jak **chronić swoje prawa** pracownicy w przypadku bezzasadnego zwolnienia z pracy, czy też w jaki sposób uzyskać od pracodawcy zaległe wynagrodzenie lub odzyskać dług od nieuczciwego znajomego. Podstawowa wiedza prawna ułatwia również zrozumienie jak ważna jest rola profesjonalnego prawnika w ochronie własnych praw.

Mówiąc o prawie konstytucyjnym i edukacji prawnej, należy się rzecz jasna zastanowić, kto powinien się tą edukacją zajmować. Czy wiedza na temat danego państwa i podstawowa wiedza prawna powinna pochodzić z rodzimego państwa cudzoziemca, czy też od państwa przyjmującego? Wydaje się, że państwo wysyłające nie ma większego interesu w tym, aby przekazywać takie informacje swoim obywatelom. Mając na względzie ochronę obywatela za granicą, warto jednak przekazać podstawową wiedzę na temat państwa, do którego ktoś wyjeżdża chociażby w celach turystycznych. Dobrą praktyką są informacje dla podróżujących publikowane na stronach rządowych:

<https://www.gov.pl/web/dyplomacja/informacje-dla-podrozujacych>

Znajdziemy tam materiały na temat zasad wjazdu i pobytu, pomocy medycznej, informacje dla kierowców, informacje celne i inne przydatne, podstawowe wiadomości.

Edukacja prawna nieodłącznym elementem integracji każdego cudzoziemca

Jeśli zaś chodzi o edukację na temat obcego systemu prawnego umożliwiającą codzienne funkcjonowanie w danym społeczeństwie, to w mojej ocenie powinna być ona zapewniana przez państwo przyjmujące. Należy sobie oczywiście zadać pytanie, czy edukacja ta powinna być obowiązkowa? Czy powinna być nieodłącznym elementem integracji każdego obcokrajowca?

Odpowiedź brzmi: niekoniecznie. W demokratycznym państwie prawnym zapewnia się **wolność każdemu człowiekowi**. Nie można więc zmuszać nikogo do edukacji, za wyjątkiem dzieci do 18 roku życia, ponieważ zgodnie z Art. 70 ust. 1 Konstytucji RP nauka do tego wieku jest obowiązkowa. W przypadku edukacji dorosłych najdogodniejsze są wszelkie formy nauczania niezinstytucjonalizowanego, tj. szkolenia i kursy o różnorodnej tematyce i różnym poziomie szczegółowości.

W gruncie rzeczy nie każdy cudzoziemiec potrzebuje pełnego kursu wiedzy o prawie polskim. Osoby przyjeżdżające do pracy sezonowej nie potrzebują informacji z zakresu prawa administracyjnego, prawa rodzinnego czy też o systemie konstytucyjnym danego państwa. W takich przypadkach wystarczy **podstawowa wiedza** na temat instytucji, które mogą udzielić wsparcia w konkretnych sytuacjach (PIP, Policja, Straż Graniczna, RPO), ewentualnie poinformować o konieczności skorzystania z usług zawodowego pełnomocnika (radcy prawnego lub adwokata).

Rola organizacji społecznych w edukacji prawnej

Ogromną rolę w szerzeniu edukacji prawnej pełnią organizacje społeczne. Docierają one tam, gdzie nie trafia szkoła, nie dociera państwo i władza. Są bliżej migrantów, znają środowisko, potrzeby, problemy i bolączki dnia codziennego obcokrajowców. Niewątpliwie łatwiej im jest reagować na potrzeby z zakresu edukacji, czy też docierać z ofertą szkoleń i kursów.

Doskonałym przykładem takich działań jest codzienna **aktywność edukacyjna i szkoleniowa** Instytutu Praw Migrantów powołanego przy Fundacji Ukraina, a także realizacja „Domowego Kursu Konstytucji” we współpracy z Okręgową Izbą Radców Prawnych i Wyższą Szkołą Prawa we Wrocławiu. Kurs przyjął formę komentarzy do wybranych artykułów polskiej Konstytucji, napisanych w sposób przystępny, bez użycia skomplikowanego języka prawnego.

Działalność organizacji pozarządowych jest podstawowym elementem **rozwoju społeczeństwa obywatelskiego**. Aby podmioty te mogły kontynuować i rozwijać swoją aktywność prospołeczną, niezbędne jest wsparcie zewnętrzne ze strony państwa i samorządu terytorialnego. Z uwagi na to najlepszym rozwiązaniem wydaje się być stała współpraca NGOów z tymi gminami, w których osiedlają się migranci z zamiarem dłuższego pobytu łączącego się z zamieszkaniem, pracą, wychowaniem i edukacją ich dzieci.

Aby cudzoziemcy po uzyskaniu obywatelstwa nie mieli poczucia bycia „gorszym obywatelem” niezbędna jest **mądra integracja**. Integracja jest procesem dwustronnym, zakładającym dobrowolny udział zarówno migrantów, jak i społeczeństwa i władz państwa przyjmującego. Zakłada się, że pełna integracja następuje wtedy, kiedy imigranci otrzymują właściwe te same prawa, co obywatele danego państwa.

Godne przyjęcie dla migrantów

Obecnie większość polskiego społeczeństwa uważa obecność imigrantów w Polsce za naturalną i korzystną. Polacy chcą, by obcokrajowcy pozostali w naszych miastach i kraju oraz by mieli możliwość uzyskiwania polskiego obywatelstwa. Coraz więcej osób zauważa bowiem ogromne korzyści z obecności cudzoziemców w Polsce, chociażby z uwagi na kwestię **rozwoju ekonomicznego państwa** i wsparcia na rynku pracy. W celu zachęcenia imigrantów do osiedlania się w Polsce na stałe i uzyskiwania polskiego obywatelstwa niezbędne jest zatem zapewnienie mądrej integracji. Może się to odbyć wyłącznie poprzez **godne przyjęcie**, włączenie do tkanki miejskiej, społeczności lokalnej i społeczeństwa polskiego, z poszanowaniem prawa do zachowania własnej tożsamości narodowej, języka narodowego, tradycji, w myśl art. 35 Konstytucji RP.

Godne przyjęcie, to między innymi zapewnienie sprawności postępowań legalizacyjnych. Bez gwarancji szybkiego procesu legalizacji pobytu nie sposób bowiem mówić o rozpoczęciu integracji. Godne przyjęcie to również stworzenie takiego systemu włączającego, który będzie sprzyjał zatrudnianiu migrantów i zapewniał wyrównanie szans na rynku zawodowym poprzez likwidację bariery językowej i edukacyjnej.

I wreszcie, godne przyjęcie to również zapewnienie poczucia bezpieczeństwa osobistego poprzez przeciwdziałanie tzw. przestępstwom z nienawiści, czyli takim naruszeniom prawa, które są motywowane między innymi uprzedzeniami na tle narodowościowym czy rasowym.

Wszystkie te kwestie powinny być częścią ogólnopolskiej polityki migracyjnej oraz zostać uszczegółowione w politykach lokalnych na wszystkich poziomach samorządu terytorialnego.

Waga prawa konstytucyjnego i praw podstawowych, ich znaczenie dla migrantów

Daniel Witko

adwokat w Helsińskiej Fundacji
Praw Człowieka

Waga praw podstawowych wynikających zarówno z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, jak i z aktów prawa międzynarodowego, ale też prawa Unii Europejskiej, ma bardzo duże znaczenie dla jednostek, w tym także dla migrantów - czy też wężiej - dla cudzoziemców.

Należy bowiem pamiętać, że choć państwo polskie posiada - wynikającą z zasady suwerenności - swobodę w decydowaniu o wjeździe i pobycie cudzoziemców na swoim terytorium, to nie jest to jednak swoboda bezwzględna. Tym bardziej, że wraz z rozwojem międzynarodowego systemu ochrony praw człowieka, gwarancje prawne dla cudzoziemców - co do zasady - zwiększają się.

Gwarancje prawne dla cudzoziemców

Jeszcze w 1992 r. Trybunał Konstytucyjny - i to w orzeczeniu¹ wydanym oczywiście na gruncie Konstytucji PRL² - wskazał, że „w państwie demokratycznym konstytucyjne przepisy dotyczące praw obywatelskich, z wyjątkiem pewnych praw o czysto politycznym charakterze (...), dotyczą również cudzoziemców”, a ponadto - co także wynika wprost z treści tego orzeczenia - „Trybunał zwrócił również uwagę, iż tendencja do obejmowania prawami i wolnościami zawartymi w konstytucji nie tylko obywateli własnego państwa, jest coraz powszechniejsza w krajach demokratycznych³”.

1. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 października 1992 r., K 1/92.

2. Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej uchwalona przez Sejm Ustawodawczy w dniu 22 lipca 1952 r. (Dz.u. 1952 nr 33 poz. 232 z późn. zm.).

3. Ibidem

Nadal jednak **nie możemy mówić o zupełnym zrównaniu imigrantów w prawach i obowiązkach** z obywatelami polskimi. Przepisy obecnie obowiązującej Konstytucji w kilku artykułach wprost odnoszą się do imigrantów¹, jednakże szereg przepisów ustawy zasadniczej odnosi się wyłącznie do obywateli². Ponadto, choć Konstytucja zawiera tzw. zasadę uniwersalności, która stanowi o tym, że każdy kto znajduje się pod władzą Rzeczypospolitej Polskiej, korzysta z wolności i praw w niej zapewnionych³, to jednocześnie wskazuje ona, iż wyjątki od tej zasady odnoszące się do cudzoziemców są możliwe pod warunkiem, że określa je ustawa⁴.

Możliwości ustanawiania wyjątków od zasady uniwersalności dotyczących cudzoziemców są jednak dość restrykcyjne. Obecnie bowiem najsilniejsza jest koncepcja, z której wynika, że jest to możliwe tylko pod warunkiem spełnienia wszystkich przesłanek zawartych w innym przepisie Konstytucji⁵ odnoszącym się do ograniczenia konstytucyjnych praw i wolności⁶.

1. Art. 37, art. 55 ust. 2 i 3, art. 56 ust. 1 Konstytucji.

2 . Art. 11 ust. 1, art. 35, art. 36, art. 51 ust. 2, art. 52 ust. 4, art. 55 ust. 1, art. 60, art. 61, art. 62 , art. 99 , art. 127 ust. 3 art. 67, art. 68 ust. 2, art. 70 ust. 3, art. 70 ust. 4, art. 75, art. 82, art. 85, art. 118 ust. 2 Konstytucji.

3 . Art. 37 ust. 1 Konstytucji.

4. Art. 37 ust. 2 Konstytucji.

5. Art. 31 ust. 3 Konstytucji.

6. Leszek Garlicki, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. Tom II, wyd. II
Opublikowano: Wyd. Sejmowe 2016, LEX 2021.

Trybunał Konstytucyjny w swoim w pełnym składzie w wyroku K 23/11¹ wskazał, że „art. 37 ust. 2 Konstytucji nie może być traktowany jako *lex specialis* wyłączający zastosowanie art. 31 ust. 3 Konstytucji” oraz iż „Każde ograniczenie wolności lub praw niezarezerwowanych jedynie dla obywateli powinno być w związku z tym proporcjonalne w rozumieniu art. 31 ust. 3 Konstytucji, a ponadto nie może naruszać ich istoty. Konsekwencją obowiązywania art. 37 ust. 2 Konstytucji jest natomiast możliwość dokonania bardziej elastycznej interpretacji poszczególnych przesłanek składających się na zasadę proporcjonalności, uzasadniającej większy poziom ingerencji w wolności i prawa cudzoziemców niż obywateli”.

Także doktryna wskazuje, że powiązanie art. 37 ust. 2 z art. 31 ust. 3 Konstytucji lepiej koresponduje z konstytucyjnym rozróżnieniem praw obywatela i praw człowieka, ponieważ uniemożliwia zwykłemu ustawodawcy samodzielne ograniczać wolności i prawa cudzoziemców poza zakres wyznaczony terminologią szczegółowych przepisów konstytucyjnych.

Ochrona międzynarodowa dla cudzoziemców

Wartym odnotowania jest także to, że zarówno polscy obywatele, jak i cudzoziemcy podlegają nie tylko ochronie konstytucyjnej², lecz także tej wynikającej z ratyfikowanych umów międzynarodowych³. Z uwagi na ograniczenia związane z długością niniejszego tekstu, nie sposób przywołać wszystkich istotnych i stosowanych w praktyce aktów prawa międzynarodowego, które regulują sytuację prawną cudzoziemców.

1. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 lipca 2014 r., K 23/11.

2. Art. 37 Konstytucji.

3. Art. 9 i art. 87 Konstytucji.

Biorąc pod uwagę jednak jeden z najistotniejszych tj. Europejską Konwencję Praw Człowieka¹, wskazać należy, że - co do zasady - na gruncie Konwencji i jej protokołów, **status cudzoziemca nie stanowi podstawy do odmiennego traktowania** względem obywateli danego państwa. Jednakże istnieje kilka wyjątków od tej reguły, które skutkują tym, że w stosunku do cudzoziemców możliwe jest ograniczenie w korzystaniu z niektórych podstawowych praw człowieka², ale też przeciwnie - w sposób szczególny wynika możliwość korzystania przez nich z określonych w Konwencji praw. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczące praw³ cudzoziemców jest bardzo bogate, nadal się kształtuje i zdecydowanie warto je śledzić.

Przed wszystkim jednak należy mieć na uwadze, że wielopoziomowe działania - w tym także prawne - pozwalają wpływać na kształt standardów dotyczących praw podstawowych cudzoziemców, a w obszarze tym jest nadal duży potencjał, także w Polsce.

1. Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 1950 r., ratyfikowana przez Polskę w dniu 19 stycznia 1993 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284), dalej jako: Konwencja, EKPC.

2. W szczególności art. 5 ust. 1 lit. f, art. 16, art. 1 Protokołu nr 1; art. 2 ust. 1 i art. 4 Protokołu nr 4 oraz art. 1 Protokołu nr 7, z których wszystkie zawierają bezpośrednie ograniczenia dotyczące zakazu dyskryminacji. Art. 6 EKPC został zinterpretowany przez Europejski Trybunał Praw Człowieka jako wyłączony w postępowaniach dotyczących cudzoziemców (imigracyjnych). Ponadto art. od 8 do art. 11 EKPC pośrednio ograniczają zasadę niedyskryminacji, umożliwiając państwom podejmowanie środków przewidzianych przez ustawę i koniecznych w społeczeństwie demokratycznym z uwagi na interesy bezpieczeństwa publicznego, ochronę porządku publicznego, zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób.

3. Np. Art. 3 w zw. z art. 13 EKPC.

Sytuacja migrantów na polskim rynku pracy – diagnoza i rekomendacje

Piotr Szumlewicz

przewodniczący Związku
Zawodowego Związkowa Alternatywa

Polska gospodarka zyskuje na pracy cudzoziemców i dzięki nim nasz kraj rozwija się szybciej. Zgodnie z danymi Narodowego Banku Polskiego napływ imigrantów (głównie z Ukrainy) przyczynił się do wzrostu polskiej gospodarki w latach 2013-2018 przeciętnie o ok. 0,5 punktu procentowego¹. Ponadto rosnący odsetek migrantów ukraińskich zamierza zostać w Polsce na stałe lub na co najmniej trzy lata, a liczba obywateli Ukrainy opłacających w Polsce składki na ubezpieczenie zdrowotne od lat systematycznie rośnie. Warto też zwrócić uwagę, że wśród imigrantów przyjeżdżających do Polski spoza Unii Europejskiej w 2019 r. aż 78,3% z nich pracowało. To jeden z najwyższych wskaźników w UE, wyższy nawet od wskaźnika zatrudnienia wśród samych Polaków, który dwa lata temu wynosił 73,0%².

Niestety sytuacja migrantów na polskim rynku pracy wciąż nie jest dobra i strukturalnie przypomina sytuację polskich migrantów w krajach zachodnich. Jednocześnie warto pamiętać, że cały polski rynek pracy jest bardzo elastyczny i często dochodzi na nim do **łamania praw pracowniczych**.

1. P. Strzelecki, Lipiec 2020, Imigranci w polskiej gospodarce – raport z badań ankietowych, Warszawa 2020.

2. Eurostat, Statistics Explained, Migrant integration statistics - labour market indicators, 04.2020, <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/35409.pdf>, (dostęp 15.04.2021).

Diagnoza rynku zatrudnienia w Polsce

Polska jest jednym z krajów o najmniejszej skali układów zbiorowych w UE. Odsetek pracowników objętych układami zbiorowymi wynosi w Polsce 17%, a we Francji, Belgii, Austrii i Finlandii ponad 90%¹. Zgodnie z ostatnimi danymi Głównego Urzędu Statystycznego z końca 2019 r., liczba osób zatrudnionych w gospodarce narodowej otrzymujących wynagrodzenia brutto, które nie przekraczały minimalnego wynagrodzenia w grudniu 2019 r., wynosiła ok. 1,5 mln. Szacunkowa liczba osób fizycznych prowadzących pozarolniczą **działalność gospodarczą**, które nie zatrudniały pracowników na podstawie stosunku pracy (tzw. „samozatrudnieni”) na koniec 2019 r. wynosiła ok. 1,3 mln. Ponadto szacunkowa liczba osób, z którymi została zawarta **umowa zlecenie lub umowa o dzieło**, a które nie były nigdzie zatrudnione na podstawie stosunku pracy, w 2019 r. wyniosła ok. 1,2 mln.² W Polsce występuje też jeden z najwyższych wskaźników pracowników na **umowach tymczasowych** – aż 21,1% wszystkich zatrudnionych. W tym obszarze wyprzedza nas tylko Hiszpania – 23,8%³.

1. The great decline of collective bargaining in the EU in the last 20 years, 21.02.2020, <https://europeanjournalists.org/blog/2020/02/21/the-great-decline-of-collective-bargaining-in-the-eu-in-the-last-20-years>, (dostęp 15.04.2021).

2. Główny Urząd Statystyczny - Portal Statystyki Publicznej, Wybrane zagadnienia rynku pracy (dane dla 2019 r.), 31.12.2020, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/pracujacy-zatrudnieni-wynagrodzenia-koszty-pracy/wybrane-zagadnienia-ryнку-pracy-dane-dla-2019-r-,9,8.html>, (dostęp 15.04.2021).

3. Dane porównawcze dotyczące polskich pracowników i migrantów można znaleźć na stronie Eurostatu.

Zob. szerzej Migrant integration statistics - employment conditions, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migrant_integration_statistics_-_employment_conditions, (dostęp 15.04.2021).

Wreszcie dane Państwowej Inspekcji Pracy dowodzą, że od wielu lat na masową skalę niewynagradzane są pensje na czas, często nie jest wypłacany ekwiwalent za nadgodziny, dochodzi do łamania przepisów dotyczących czasu pracy i w wielu przypadkach zawiera się umowy cywilnoprawne, gdy są spełnione wszystkie kryteria etatu¹.

Łamanie praw pracowniczych migrantów

Niestety patologie rozpowszechnione na polskim rynku pracy w większym stopniu obejmują migrantów. W Polsce aż **16,2% cudzoziemców ma własną firmę** i pracuje na samozatrudnieniu – to jeden z najwyższych wskaźników w Unii Europejskiej. Jeszcze więcej wśród migrantów jest **pracowników tymczasowych – to aż 47,9%** z nich. Oznacza to, że luka między odsetkiem polskich pracowników zatrudnionych tymczasowo i odsetkiem imigrantów pracujących w ten sposób wynosi aż 26,8 pkt proc., czyli najwięcej ze wszystkich krajów Wspólnoty.

Badania NBP pokazują też, że większość migrantów w Polsce pracuje w zawodach “uśmieciovionych”, w których **nie ma związków zawodowych**, układów zbiorowych czy regulaminów wynagrodzeń. Ważną rolę (ok. 24% zatrudnienia) w rekrutacji i zarządzaniu zatrudnieniem migrantów odgrywają **prywatne agencje pośrednictwa pracy**. Z badania wynika ponadto, że chociaż w wymiarze miesięcznym zarobki pracowników ukraińskich nie różnią się znacząco od wynagrodzeń polskich pracowników, to ponad 30% z nich pracuje dłużej, a zatem ich godzinowe stawki są niższe od stawek pracowników polskich.

1. Ostatni raport dotyczy sytuacji z 2019 roku.

Zob. szerzej Państwowa Inspekcja Pracy, Sprawozdanie z działalności Państwowej Inspekcji Pracy w 2019 roku, Warszawa 2020.

Co wobec tego zrobić, by poprawić sytuację migrantów na polskim rynku pracy?

Kluczowa powinna być poprawa sytuacji na całym polskim rynku pracy i objęcie zmianami również migrantów.

Po pierwsze, należałoby dokonać **upowszechnienia układów zbiorowych na całą gospodarkę** i objąć nimi migrantów. Taka reforma byłaby szczególnie pożądana w zawodach najbardziej "uśmieciowych" takich jak opieka, ochrona, handel czy gastronomia.

Po drugie, istotny jest **wzrost uzwiązkowienia na polskim rynku pracy**, w tym uzwiązkowienie migrantów oraz umiędzynarodowienie ruchu związkowego tak, aby związki zawodowe miały wpływ na warunki pracy pracowników delegowanych z krajów pochodzenia.

Po trzecie, potrzeba konsekwentnego **egzekwowania zasady równej płacy** za tę samą pracę, w tym bezwzględnego stosowania normy, zgodnie z którą standardy pracy w danym kraju dotyczą w tym samym stopniu lokalnych pracowników, co migrantów.

Po czwarte, instytucje kontrolne (z Państwową Inspekcją Pracy na czele) powinny **surowo egzekwować art. 22 Kodeksu Pracy**, zgodnie z którym, gdy jest określone miejsce pracy, czas pracy i podległość służbowa, to bezwzględnie powinna być zawierana umowa na etat.

Wreszcie po piąte, należy **radykalnie ograniczyć rolę agencji zatrudnienia** promujących niestandardowe formy pracy. Ich zadania w dużej części powinny przejść publiczne służby zatrudnienia, które dbały by drobiazgowo o przestrzeganie przepisów prawa pracy.

Paweł Stachurski

adwokat, specjalista w dziedzinie prawa pracy, ze szczególnym uwzględnieniem zatrudnienia cudzoziemców

Ochrona praw cudzoziemców w kontekście ich zatrudnienia

Na rynku pracy z dnia na dzień brakuje coraz więcej pracowników, a łatanie owego deficytu pracownikami - cudzoziemcami jest coraz trudniejsze ze względu na regulacje prawne istniejące w tym zakresie. W konsekwencji dochodzi do naruszeń norm prawnych ze strony pracodawców, którzy za wszelką cenę starają się pozyskać robotników. Niestety zazwyczaj skutkuje to pogorszeniem standardów pracy zatrudnionych imigrantów oraz naruszeniem ich fundamentalnych praw.

W praktyce tematyką zatrudniania cudzoziemców interesuje się od 7 lat. Badam to zagadnienie zarówno na gruncie teoretycznym, jak i przede wszystkim praktycznym. Dyskusja na tegorocznej edycji konferencji ForUM była niewątpliwie wartościowym doświadczeniem, szczególnie z uwagi na poruszone zagadnienia dotyczące ochrony praw cudzoziemców w kontekście ich zatrudnienia. Wydaje się, że pracodawcy oraz pracownicy-cudzoziemcy powinni posiadać bardzo szeroką wiedzę w tym temacie, jednakże, jak okazało się podczas wspomnianej debaty, problemy związane z bezprawnym postępowaniem wobec zatrudnionych imigrantów są nadal aktualne.

Skomplikowane przepisy prawne

Stwierdzenie, iż obie strony stosunku pracy w tym przypadku stosują się do obowiązków wynikających z przepisów prawa, jest błędne. Nie z powodu tego, że owe podmioty nie posiadają wiedzy, nie znają regulacji prawnych, ale przede wszystkim dlatego, że przepisy prawa oraz w konsekwencji ich wykładnia, na podstawie której konstruuje się zasady zatrudniania cudzoziemców, są niekiedy niejasne lub nieprecyzyjne. Problem stanowi również to, iż **kwestie zatrudnienia cudzoziemców** oparte są o zalecenia i rekomendacje wewnątrz konkretnej instytucji, które zainteresowanemu gronu podmiotów nie są niestety znane.

Istnieją bowiem pracodawcy, którzy co do zasady w owych nieprecyzyjnych i nie do końca jasnych rozwiązaniach prawnych upatrują szansy na **optymalizację kosztów** związanych z zatrudnianiem pracowników, i oczywiście nie zawsze jest to, patrząc z perspektywy obowiązujących przepisów prawa, legalne.

Niewątpliwie, robiąc to, działają nie tylko na szkodę szeroko pojętego **interesu społecznego**, ale w dużym stopniu krzywdzą i wykorzystują pracowników, którzy ciężko pracując, nierzadko są pozbawieni podstawowych świadczeń socjalnych w sytuacjach, gdy owa pomoc jest bardzo potrzebna.

Jednakże owi pracodawcy są w znakomitej mniejszości i nimi powinni zajmować się odpowiednie służby. W tym miejscu natomiast kilka słów o tych, którym zależy na **poszanowaniu praw cudzoziemców**, w tym kontekście przede wszystkim ich legalnego zatrudnienia.

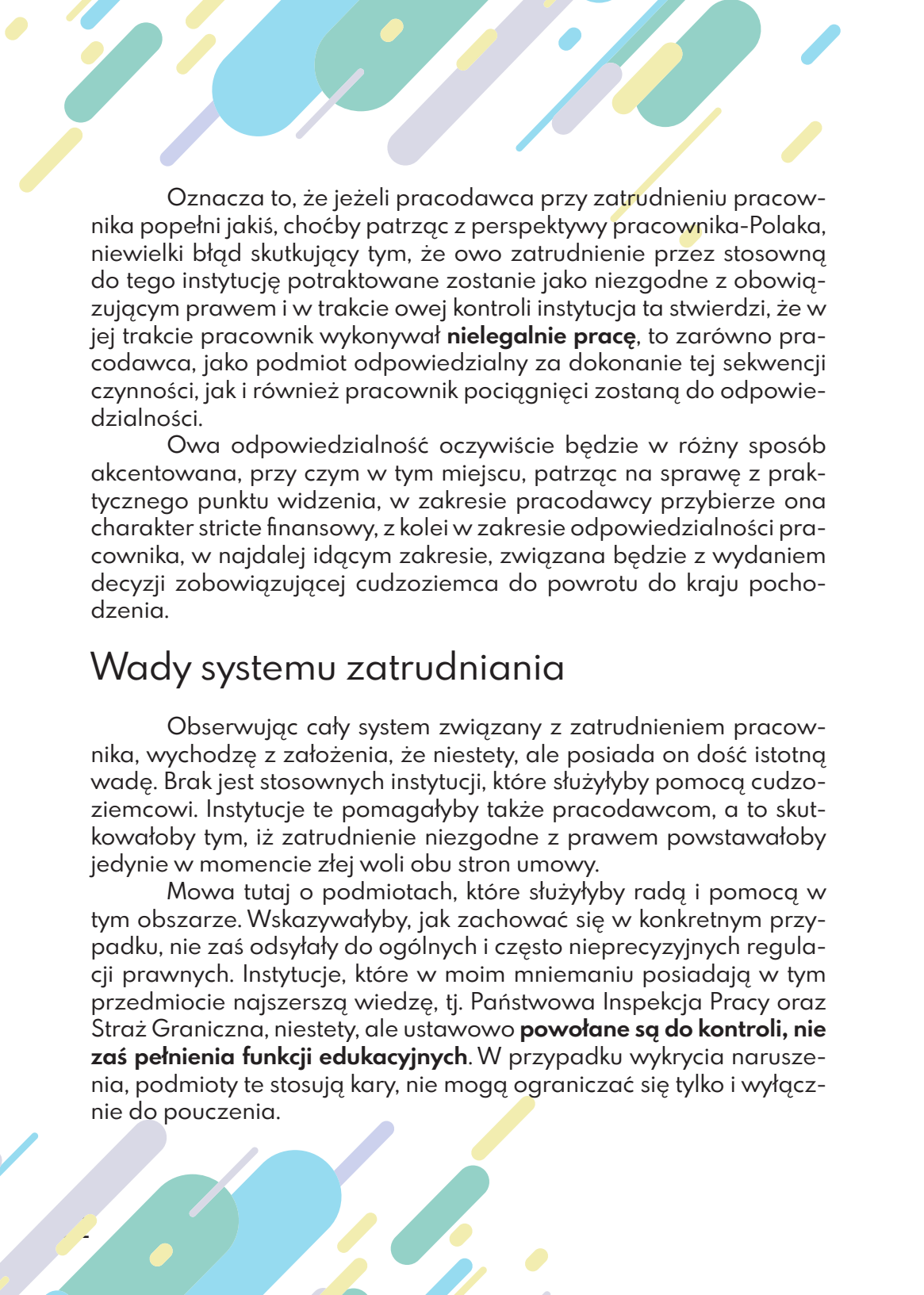
Legalne zatrudnienie cudzoziemca

Sam fakt powierzenia pracy cudzoziemcowi obarczony jest szeregiem czynności, których właściwa sekwencja daje rezultat w postaci możliwości legalnego zatrudnienia cudzoziemca. Z perspektywy imigranta legalne zatrudnienie przedstawia się jako możliwość świadczenia za wynagrodzeniem na jasno oraz precyzyjnie określonych warunkach pracy. Ze strony zaś pracodawcy oznacza to **obowiązek zapewnienia** przynajmniej zadeklarowanych warunków zatrudnienia, zgłoszenia pracownika do ZUS (Zakładu Ubezpieczeń Społecznych) oraz co najważniejsze- zapewnienia terminowej wypłaty wynagrodzenia.

Tym samym pracodawca ma obowiązek w zakresie zatrudniania cudzoziemca:

1. Sprawdzenia, czy nie zachodzi jedna z przesłanek uzasadniających odstępnie od obowiązku posiadania zezwolenia na pracę przez cudzoziemca;
2. Uzyskania zezwolenia na pracę lub, jeżeli istnieje w tym zakresie taka możliwość, zarejestrowania oświadczenie o powierzeniu pracy cudzoziemcowi;
3. Podpisania umowy o pracę;
4. Informacyjny, w zakresie nawiązanego stosunku pracy;
5. Zgłoszenia do ZUS;
6. Przechowywania dokumentów dot. zatrudnienia cudzoziemca;
7. Dostosowywania warunków umowy do zmieniających się w tym zakresie przepisów prawa;
8. Przechowywania dokumentów z poszanowaniem zasad dot. RODO.

W związku z tym na pracodawcy ciąży szereg obowiązków, których niespełnienie będzie wiązało się z określonymi konsekwencjami prawnymi. Przy czym owe implikacje pomimo tego, że przepisy w tym zakresie dają szczególny charakter wiążący obu podmiotom stosunku prawnego, swym zasięgiem obejmują zarówno pracodawcę, jak i pracownika.

Oznacza to, że jeżeli pracodawca przy zatrudnieniu pracownika popełni jakiś, choćby patrząc z perspektywy pracownika-Polaka, niewielki błąd skutkujący tym, że owo zatrudnienie przez stosowną do tego instytucję potraktowane zostanie jako niezgodne z obowiązującym prawem i w trakcie owej kontroli instytucja ta stwierdzi, że w jej trakcie pracownik wykonywał **nielegalnie pracę**, to zarówno pracodawca, jako podmiot odpowiedzialny za dokonanie tej sekwencji czynności, jak i również pracownik pociągnięci zostaną do odpowiedzialności.

Owa odpowiedzialność oczywiście będzie w różny sposób akcentowana, przy czym w tym miejscu, patrząc na sprawę z praktycznego punktu widzenia, w zakresie pracodawcy przybierze ona charakter *stricte* finansowy, z kolei w zakresie odpowiedzialności pracownika, w najdalej idącym zakresie, związana będzie z wydaniem decyzji zobowiązującej cudzoziemca do powrotu do kraju pochodzenia.

Wady systemu zatrudniania

Obserwując cały system związany z zatrudnieniem pracownika, wychodzę z założenia, że niestety, ale posiada on dość istotną wadę. Brak jest stosownych instytucji, które służyłyby pomocą cudzoziemcowi. Instytucje te pomagałyby także pracodawcom, a to skutkowało by tym, iż zatrudnienie niezgodne z prawem powstawałoby jedynie w momencie złej woli obu stron umowy.

Mowa tutaj o podmiotach, które służyłyby radą i pomocą w tym obszarze. Wskazywałyby, jak zachować się w konkretnym przypadku, nie zaś odsyłały do ogólnych i często nieprecyzyjnych regulacji prawnych. Instytucje, które w moim mniemaniu posiadają w tym przedmiocie najszerszą wiedzę, tj. Państwowa Inspekcja Pracy oraz Straż Graniczna, niestety, ale ustawowo **powołane są do kontroli, nie zaś pełnienia funkcji edukacyjnych**. W przypadku wykrycia naruszenia, podmioty te stosują kary, nie mogą ograniczać się tylko i wyłącznie do pouczenia.

W tym zakresie możemy oczywiście mówić o dominującej pozycji pracodawców, czy też uznać, że jeżeli ktoś prowadzi działalność gospodarczą to “musi wiedzieć”. Jest to jednak myślenie, z którym osobiście się nie godzę i z praktyki wiem, że błędy owszem się zdarzają, ale wynikają one nie ze złej woli, ale w dużej mierze z mnogości regulacji prawnych i braku stosownych instytucji, które owe przepisy pomogłyby przedsiębiorcy implementować do konkretnego stanu faktycznego.

Wybrane aspekty funkcjonowania prawa migracyjnego

Andrzej Domalewski
prawnik, ekspert prawa migracyjnego

Analizując funkcjonowanie prawa migracyjnego pod kątem jego skuteczności, możemy zwrócić uwagę na dwa istotne aspekty. Będzie to struktura i czas trwania procedur legalizacji pobytu, a także możliwości regulacji w obszarze czynników wpływających na sytuację migracyjną.

Tworzenie norm prawa i ich egzekwowanie powinno mieć na celu między innymi urzeczywistnianie szacunku dla przepisów i ich przestrzegania. Jeżeli popatrzymy na sprawność postępowania administracyjnego z tej perspektywy, to zauważymy, że powinna się ono bardziej przejawiać w braku bezczynności niż w samej jego szybkości.

Znaczenie sprawności procedur legalizujących pobyt

Mając na względzie działanie administracji w zakresie postępowań wobec cudzoziemców można stwierdzić, że sprawność procedur legalizujących pobyt będzie miała też bezpośredni **wpływ na poczucie bezpieczeństwa u migrantów** czy też pozwoli chociażby na **skuteczne reagowanie na zmiany na rynku pracy**. Również cudzoziemcy wskazują na przedłużający się czas rozpatrywania wniosków jako na główny problem w procesie uzyskiwania prawa do pobytu i pracy w Polsce.

W jaki więc sposób powinny być skonstruowane i działać procedury, aby były sprawne i skuteczne?

Pewnym rozwiązaniem może być **liberalizacja samych przepisów**. Jest to już zauważalne w obszarze legalizacji pobytu ze względu na wykonywanie pracy na terytorium Polski. Idąc w kierunku **uproszczenia dostępu do rynku pracy**, wojewodowie ograniczają zakres zawodów, co do których wymagany jest test rynku pracy. Ma to niewątpliwie wpływ na skrócenie procedury.

Duże zmiany sytuacji związanej z legalizacją pobytu cudzoziemców wynikają obecnie z przepisów specjalnych, wprowadzonych z uwagi na sytuację pandemiczną w kraju. Z mocy prawa spowodowały one **automatyczne przedłużenie tytułów pobytowych** oraz zezwoleń na pracę cudzoziemców przebywających na terytorium Polski. Rozwiązanie to jest bardzo pozytywnie oceniane i odbierane przez migrantów, dając im poczucie stabilizacji i bezpieczeństwa.

Z drugiej strony podkreślają oni istniejące nadal problemy, związane chociażby z kwestiami **uzyskania zezwolenia na pracę u innego pracodawcy**. Praktycy wskazują, że nierzadko przerwa pomiędzy okresami umożliwiającymi pracę na podstawie oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy jest krótsza, niż czas potrzebny na uzyskanie zezwolenia na pracę.

Jednym ze skutków takiej sytuacji jest to, iż cudzoziemcy decydują się na **podejmowanie pracy niezgodnie z przepisami**. Również czas oczekiwania na uzyskanie zezwolenia na pobyt, wynoszący w niektórych przypadkach nawet do dwóch lat, ogranicza migrantom możliwość wyjazdu z Polski w celu odwiedzenia rodziny czy chociażby uzyskania przez nich różnego rodzaju form **pomocy społecznej**.

Sytuację komplikuje też aktualna sytuacja epidemiczna, która spowodowała w niektórych urzędach wojewódzkich **ograniczenie możliwości złożenia wniosku** jedynie do formy korespondencyjnej. Tym samym cudzoziemcy nie otrzymują stampili do dokumentu podróży, która zgodnie z ustawą o cudzoziemcach potwierdza ich legalny pobyt. Stan swoistego “zawieszenia” w procedurze legalizacji pobytu jest niekorzystny zarówno dla cudzoziemców, jak i dla organów państwa i służb odpowiedzialnych za kontrolę przestrzegania przepisów regulujących zasady wjazdu i pobytu na terytorium kraju. **Brak stampili w paszporcie** powoduje chociażby utrudnienia z jednoznacznym zweryfikowaniem legalności pobytu migranta. W szerszej perspektywie można też mówić o możliwym ryzyku wynikającym z zawieszenia procedur jako efekt aktualnej sytuacji epidemicznej. Automatyczne przedłużenie tytułów pobytowych i legalizacja pobytu osób, które wjechały do Polski przed 14 marca 2020 roku czy też wstrzymanie terminów wykonania decyzji zobowiązujących do powrotu, może doprowadzić do swoistej kulminacji i wywołać niekorzystne skutki w obszarze szybkości i skuteczności procedur legalizacyjnych.

Z drugiej zaś strony, być może powinno się na tę sytuację spojrzeć z perspektywy szansy na wprowadzenie nowych lub **modyfikację istniejących regulacji**. Mogłyby one objąć obszar przedłużania tytułów pobytowych poprzez znaczące uproszczenie obowiązującej w tym zakresie procedury. Inny pomysł to **wprowadzenie zezwolenia na pracę, niezwiązanego z konkretnym pracodawcą**, zbliżonego być może do zasad funkcjonujących w obszarze oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy. Jak zdaje się, mamy aktualnie szansę na takie zmodyfikowanie istniejących procedur legalizacji, aby spełniały one wymogi szybkości, sprawności, zgodności z przepisami i skuteczności.

Analiza ruchów migracyjnych

Przyczyną ruchów migracyjnych, jeśli popatrzymy na nie z szerszej perspektywy, są różne czynniki, zazwyczaj o charakterze społecznym, ekonomicznym czy też politycznym. Ich zidentyfikowanie i zdefiniowanie może pozwolić na **zarządzanie migracjami**, co z kolei umożliwi wspieranie pozytywnych jak też ograniczanie ich niekorzystnych skutków.

Można tu mówić o dwóch grupach czynników. Jedne z nich to **czynniki “wypychające”** migrantów z kraju pochodzenia. Będą to między innymi: niekorzystna sytuacja ekonomiczna, zagrożenie dla życia lub zdrowia, konflikty zbrojne, brak poczucia bezpieczeństwa, brak perspektyw zawodowych. Drugą grupą są **czynniki “przyciągające”**, którymi w kraju docelowym będą chociażby: atrakcyjny i rozwijający się rynek pracy, zapewnienie bezpieczeństwa, poszanowanie dla praw i wolności. O ile możemy mieć niewielki wpływ na regulację czynników “wypychających” z kraju pochodzenia, choćby z uwagi na ich międzynarodowy charakter, to już kształtowanie elementów zachęcających migrantów do przyjazdu wydaje się być bardzo realnym rozwiązaniem.

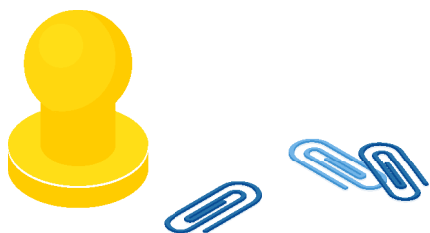
Jednym z takich działań będzie stworzenie przejrzystej, przyjaznej i opartej na dobrze zdefiniowanych potrzebach **polityki migracyjnej**. Niewątpliwie istotnym elementem tejże polityki są regulacje prawne. Przy tworzeniu przepisów dotyczących migrantów należy pamiętać, że są one głównym instrumentem używanym przez administrację w procesach legalizacji. Ich konstrukcja ma tym samym bezpośredni i niepodważalny wpływ na szybkość i sprawność procedur legalizacyjnych. Powinna także umożliwiać elastyczną reakcję na dynamicznie zmieniającą się sytuację migracyjną czy też wewnętrzne potrzeby państwa, zwłaszcza w zakresie rynku pracy. **Uelastycznienie prawa migracyjnego** skutkujące przyspieszeniem legalizacji pobytu migrantów, również może przynieść usprawnienie procesu ich integracji w społeczeństwie państwa przyjmującego. Kwestie te niewątpliwie leżą w interesie zarówno migrantów, społeczeństwa czy pracodawców i instytucji państwowych.

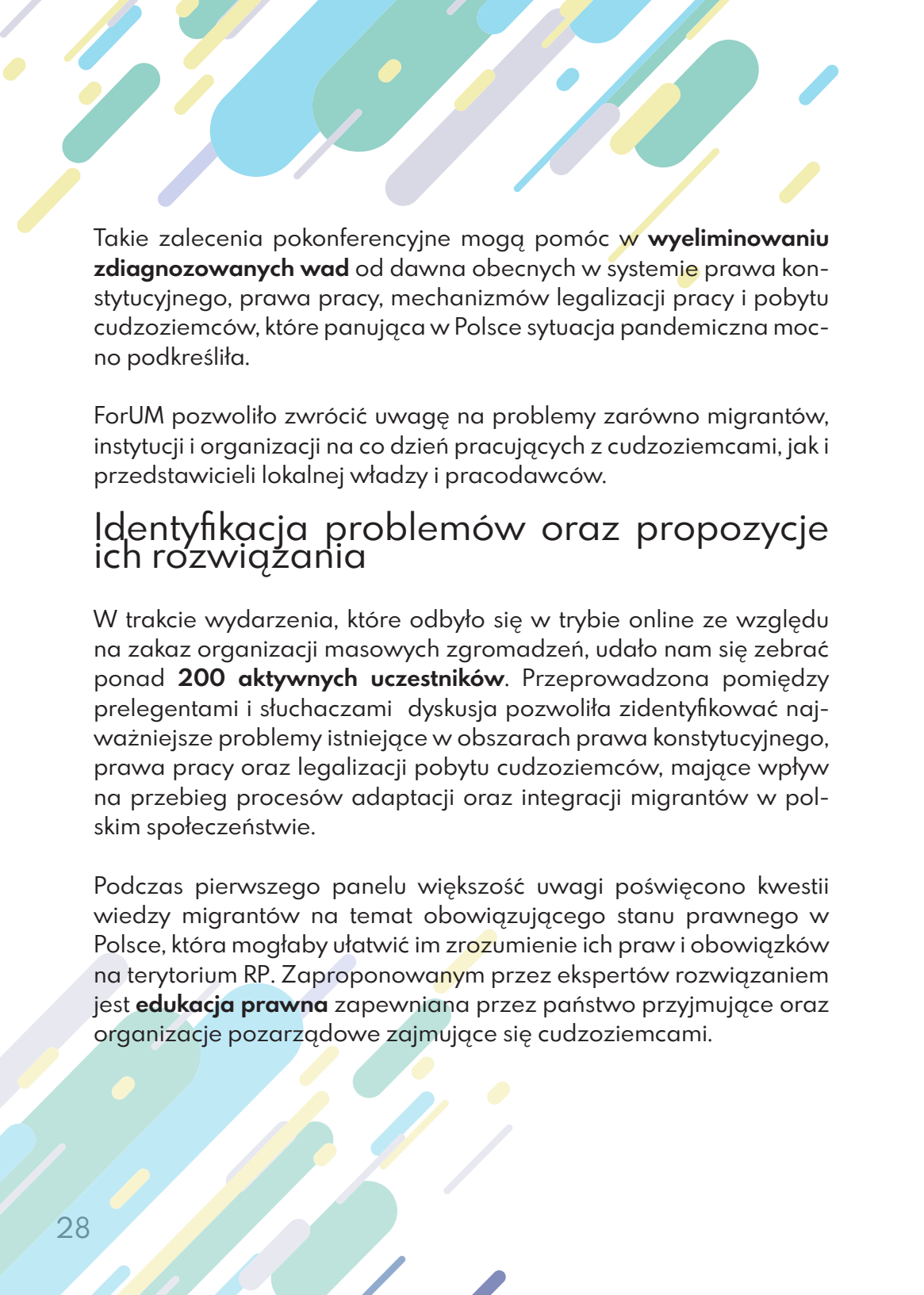
PODSUMOWANIE

Podsumowując konferencję ForUM: DE JURE!, chcielibyśmy przede wszystkim zwrócić uwagę na **aktualność wybranej tematyki** tegorocznej odsłony wydarzenia. Wynika ona przede wszystkim z panującej na całym świecie sytuacji epidemiologicznej, która swoją drogą ma duży wpływ na sytuację migrantów w Polsce.

Wydłużenie postępowań legalizujących pobyt imigrantów, skomplikowanie procedury zmiany pracodawcy, wyrobienia oświadczeń lub zezwoleń na pobyt, ograniczenia w pracy urzędów bądź nieprzestrzeganie praw pracowniczych cudzoziemców, większość z których jest zatrudniona w sektorach, które najbardziej cierpią przez ograniczenia spowodowane ilością zachorowań na koronawirusa i nie mogą skorzystać z pomocy socjalnej od państwa, zarówno jak i brak możliwości uzyskania szczepionki przeciwko COVID19 dla osób, które nie posiadają karty pobytu bądź innych dokumentów legalizujących ich pobyt w Polsce na chwilę obecną - to tylko niektóre problemy, które migranci doświadczają codziennie.

Analizując takie zmiany zachodzące w procesach legalizacji pobytu, zatrudnienia, przestrzegania praw pracowników oraz sytuacji z dostępem do opieki medycznej bądź swobodnego przemieszczenia migrantów do kraju pochodzenia zobaczyliśmy dużą **potrzebę** w wypracowaniu zaleceń eksperckich dla przedstawicieli rządu.

Takie zalecenia pokonferencyjne mogą pomóc w **wyeliminowaniu zdiagnozowanych wad** od dawna obecnych w systemie prawa konstytucyjnego, prawa pracy, mechanizmów legalizacji pracy i pobytu cudzoziemców, które panująca w Polsce sytuacja pandemiczna mocno podkreśliła.

ForUM pozwoliło zwrócić uwagę na problemy zarówno migrantów, instytucji i organizacji na co dzień pracujących z cudzoziemcami, jak i przedstawicieli lokalnej władzy i pracodawców.

Identyfikacja problemów oraz propozycje ich rozwiązania

W trakcie wydarzenia, które odbyło się w trybie online ze względu na zakaz organizacji masowych zgromadzeń, udało nam się zebrać ponad **200 aktywnych uczestników**. Przeprowadzona pomiędzy prelegentami i słuchaczami dyskusja pozwoliła zidentyfikować najważniejsze problemy istniejące w obszarach prawa konstytucyjnego, prawa pracy oraz legalizacji pobytu cudzoziemców, mające wpływ na przebieg procesów adaptacji oraz integracji migrantów w polskim społeczeństwie.

Podczas pierwszego panelu większość uwagi poświęcono kwestii wiedzy migrantów na temat obowiązującego stanu prawnego w Polsce, która mogłaby ułatwić im zrozumienie ich praw i obowiązków na terytorium RP. Zaproponowanym przez ekspertów rozwiązaniem jest **edukacja prawna** zapewniana przez państwo przyjmujące oraz organizacje pozarządowe zajmujące się cudzoziemcami.

Druga dyskusja dotycząca prawa pracy pozwoliła prelegentom wywnioskować, że **poprawa sytuacji z łamaniem praw pracowników** musi odbyć się na całym polskim rynku pracy, a wprowadzone zmiany powinny objąć też migrantów. Eksperci zaproponowali takie rozwiązania jak: **upowszechnienie układów zbiorowych** na całą gospodarkę i objęcie nimi migrantów; doprowadzenie do **wzrostu uzwiązkowienia** na polskim rynku pracy, w tym uzwiązkowienia cudzoziemców; realizowanie **zasady równej płacy** za ten sam rodzaj wykonywanej pracy oraz bezwzględne stosowanie normy, zgodnie z którą standardy pracy w danym kraju dotyczą w tym samym stopniu lokalnych pracowników jak i migrantów; surowe egzekwowanie artykułu 22 Kodeksu Pracy stanowiącego, iż bezwzględnie **powinna być zawierana umowa na etat** w przypadku, gdy zostało określone miejsce, czas pracy i podległość służbowa; wreszcie, należy radykalnie **ograniczyć rolę agencji zatrudnienia**, które forsują niestandardowe formy pracy.

Eksperci podczas dyskusji toczącej się wokół zagadnienia legalizacji pobytu jednoznacznie stwierdzili, iż przy tworzeniu przepisów dotyczących migrantów należy pamiętać, że ich konstrukcja ma bezpośredni i niepodważalny wpływ na **szybkość i sprawność procedur legalizacyjnych**. Powinna także umożliwiać elastyczną reakcję na dynamicznie zmieniającą się sytuację migracyjną czy też wewnętrzne potrzeby państwa, zwłaszcza w zakresie rynku pracy. **Uelastycznienie prawa migracyjnego** skutkujące przyśpieszeniem legalizacji pobytu migrantów również może wpłynąć na usprawnienie procesu ich integracji w społeczeństwie państwa przyjmującego.

Podsumowując, chcemy podkreślić, że kwestie poszanowania praw konstytucyjnych migrantów, przestrzegania ich praw pracowniczych oraz godne przyjęcie w postaci sprawnych procedur legalizacyjnych, niewątpliwie leżą w interesie zarówno migrantów, jak i społeczeństwa, pracodawców i instytucji państwowych. Wspólnie jesteśmy w stanie zbudować przyjazne rozwojowi i otwarte multikulturowo Państwo.

FORUM De Jure

ForUM: DE JURE! to specjalna edycja konferencji ForUM zorganizowana przez Fundację Ukraina w 2021 roku. Wydarzenie pełniło rolę swoistego rodzaju platformy do debat i współpracy pomiędzy trzema grupami ekspertów a uczestnikami konferencji, którzy mają wpływ na życie i sytuację migrantów na Dolnym Śląsku: przedstawicielami organizacji pracujących z migrantami, prawnikami, przedstawicielami organów legalizacji pobytu, biznesu oraz społeczności migranckiej. Wydarzenie było poświęcone problematyce prawnej ze szczególnym uwzględnieniem prawa konstytucyjnego, prawa pracy i legalizacji pobytu w kontekście sytuacji migrantów w Polsce. W celu utrwalenia i rozpowszechniania rezultatów konferencji zostało opracowane podsumowanie zawierające najważniejsze informacje, tematy i rozwiązania zaproponowane podczas dyskusji i wystąpień w czasie ForUM: DE JURE!.

FUNDACJA
UKRAINA

Integracja | Współpraca | Edukacja

ul. Ruska 46A/201. 50-079 Wrocław

biuro@fundacjaukraina.eu

www.fundacjaukraina.eu

UNIA EUROPEJSKA
FUNDUSZ AZYLU,
MIGRACJI I INTEGRACJI

Bezpieczna przystań

WOJEWODA
DOLNOŚLĄSKI

LIDER PROJEKTU

Projekt „Integracja, adaptacja, akceptacja. Wsparcie obywateli państw trzecich zamieszkających na Dolnym Śląsku” współfinansowany jest z Programu Krajowego Funduszu Azylu, Migracji i Integracji oraz budżetu państwa.

Wyłączna odpowiedzialność za wyrażone opinie spoczywa na autorze i Komisja Europejska oraz Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji nie ponoszą odpowiedzialności za sposób wykorzystania udostępnionych informacji.

Instytut
Praw
Migrantów

Kuźnia polityki migracyjnej

Darmowe konsultacje.
Prawnik. Psycholog.
Szkolenia.

Kontakt

+48 510 011 846
info@instytutpm.eu
ul. Ruska 46a/202

 ipm_wroclaw

 @Instytutpm

 @Instytutipm

 instytutpm.eu

FUNDACJA UKRAINA

Tworzymy przestrzeń dla edukacji, rozwoju
oraz integracji migrantów.

Ponad

30

zrealizowanych
projektów

1800

godzin nauki
języka polskiego

20 000

godzin konsultacji
rocznie

Realizacja m.in: jedynych w Polsce **Targów Pracy dla Migrantów**,
ForUM for Unity of Migrants, festiwalów “**Odcienie Ukrainy**”
i “**SkovorodaFest**”.

fundacjaukraina.eu

@cukr.wroclaw

@fundacja.ukraina,
@CUKR.Wroclaw

@fundacja-ukraina

Partnerzy:

DOLNOŚLĄSKI
URZĄD WOJEWÓDZKI
we WROCŁAWIU

DOLNY
ŚLĄSK

URZĄD
MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO